

Samba Panchashika

సాంబపంచాశికా

పుష్టన్ దేవానమృతవిసరైరిందుమాస్రావ్య సంయగ్
భాభిః స్వాభీ రసయతి రసం యః పరం నిత్యమేవ |
క్షీణం క్షీణం పునరపి చ తం పూరయత్యేవమీదృగ్
దోలాలీలోల్లసితహృదయం నౌమి చిద్భానుమేకం

||

శబ్దార్థత్వవివర్తమానపరమజ్యోతీరుచో గోపతే-
-రుద్గీఢోఽభ్యుదితః పురోఽరుణతయా యస్య
త్రయీమండలం |

భాస్యద్వర్ణపదక్రమేరితతమః సప్తస్వరాశ్వేర్వియ-
-ద్విద్యాస్యందనమున్నయన్నివ నమస్తస్మై
పరబ్రహ్మణే || 1 ||

ఓమిత్యంతర్నదతి నియతం యః ప్రతిప్రాణి శబ్దో
వాణీ యస్మాత్ప్రసరతి పరా శబ్దతన్మాత్రగర్భా |

ప్రాణాపానౌ వహతి చ సమౌ యో మిథో గ్రాససక్తౌ
దేహస్థం తం సపది పరమాదిత్యమాద్యం ప్రపద్యే ||
2 ||

యస్త్వక్చక్షుఃశ్రవణరసనాఘ్రాణపాణ్యంఘ్రివాణీ-
-పాయూపస్థస్థితిరపి మనోబుద్ధ్యహంకారమూర్తిః |
తిష్ఠత్యంతర్బహిరపి జగద్భాసయన్ద్వాదశాత్మా
మార్తండం తం సకలకరణాధారమేకం ప్రపద్యే || 3
||

యా సా మిత్రావరుణసదనాదుచ్ఛరంతో త్రిషష్టిం
వర్ణానత్ర ప్రకటకరణైః ప్రాణసంగాత్ప్రసూతాన్ |
తాం పశ్యంతీం ప్రథమముదితాం మధ్యమాం
బుద్ధిసంస్థాం

వాచం వక్త్రే కరణవిశదాం వైఖరీం చ ప్రపద్యే || 4 ||
ఊర్ధ్వాధఃస్థాన్యతనుభువనాన్యంతరా సంనివిష్టా
నానానాడిప్రసవగహనా సర్వభూతాంతరస్థా |
ప్రాణాపానగ్రసననిరతైః ప్రాప్యతే బ్రహ్మనాడీ

సా నః శ్వేతా భవతు పరమాదిత్యమూర్తిః ప్రసన్నా

|| 5 ||

న బ్రహ్మాండవ్యవహితపథా నాతిశేతోష్ణరూపా

నో వా నక్తందివగమమితాఽతాపనీయాపరాహుః |

వైకుంఠీయా తనురివ రవే రాజతే మండలస్థా

సా నః శ్వేతా భవతు పరమాదిత్యమూర్తిః ప్రసన్నా

|| 6 ||

యత్రారూఢం త్రిగుణవపుషి బ్రహ్మ తద్భిందురూపం

యోగీంద్రాణాం యదపి పరమం భాతి నిర్వాణమార్గః

|

త్రయ్యాధారః ప్రణవ ఇతి యన్మండలం చండరశ్మే-

-రంతః సూక్ష్మం బహిరపి బృహన్ముక్తయేఽహం

ప్రపన్నః || 7 ||

యస్మిన్సోమః సురపితృనరైరన్వహం పీయమానః

క్షీణః క్షీణః ప్రవిశతి యతో వర్ధతే చాపి భూయః |

యస్మిన్స్వేదా మధుని సరఘాకారవద్భాంతి చాగ్రే

తచ్చండాంశోరమితమమృతం మండలస్థం ప్రపద్యే

|| 8 ||

ఐంద్రీమాశాం పృథుకవపుషా పూరయిత్వా క్రమేణ

క్రాంతాః సప్త ప్రకటహరిణా యేన పాదేన లోకాః |

కృత్వా ధ్వాంతం విగలితబలివ్యక్తి పాతాలలీనం

విశ్వాలోకః స జయతి రవిః సత్త్వమేవోర్ధ్వరశ్మిః || 9

||

ధ్యాత్వా బ్రహ్మ ప్రథమమతను ప్రాణమూలే

నదంతం

దృష్ట్వా చాంతః ప్రణవముఖరం వ్యాహృతీః

సంయగుక్త్వా |

యత్తద్వేదే తదితి సవితుర్బ్రహ్మణోక్తం వరేణ్యం

తద్భర్గాఖ్యం కిమపి పరమం ధామగర్భం ప్రపద్యే

|| 10 ||

త్వాం స్తోష్యామి స్తుతిభిరితి మే యస్తు

భేదగ్రహోఽయం

సైవావిద్యా తదపి సుతరాం తద్వినాశాయ యుక్తః |

స్త్రోమ్యేవాహం త్రివిధముదితం స్థూలసూక్ష్మం పరం
వా

విద్యోపాయః పర ఇతి బుధైర్గ్రీయతే ఖల్వవిద్యా ||

11 ||

యోఽనాద్యంతోఽప్యతనురగుణోఽణోరణీయాన్మ
హీయా-

-న్విశ్వాకారః సగుణ ఇతి వా కల్పనాకల్పితాంగః |

నానాభూతప్రకృతివికృతీర్దర్శయన్భాతి యో వా

తస్మై తస్మై భవతు పరమాదిత్య నిత్యం నమస్తే ||

12 ||

తత్త్వాఖ్యానే త్వయి మునిజనాః నేతి నేతి బ్రువంతః

శ్రాంతాః సంయక్త్వమితి న చ తైరీదృశో వేతి చోక్తః |

తస్మాత్తుభ్యం నమ ఇతి వచోమాత్రమేవాస్మి వచ్చి

ప్రాయో యస్మాత్ప్రసరతి తరాం భారతీ జ్ఞానగర్భా

|| 13 ||

సర్వాంగీణః సకలవపుషామంతరే

యోఽంతరాత్మా

తిష్ఠన్కాష్ఠే దహన ఇవ నో దృశ్యసే యుక్తిశూన్యైః |
యశ్చ ప్రాణారణిషు నియతైర్మథ్యమానాసు సద్భి-
-ర్దృశ్యం జ్యోతిర్భవసి పరమాదిత్య తస్మై నమస్తే ||

14 ||

స్తోతా స్తుత్యః స్తుతిరితి భవాన్కర్తుకర్మక్రియాత్మా
క్రీడత్యేకస్తవ నుతివిధావస్వతంత్రస్తతోఽహం |
యద్వా వచ్చి ప్రణయసుభగం గోపతే తచ్చ తథ్యం
త్వత్తో హ్యన్యత్కిమివ జగతాం విద్యతే తన్మృషా
స్యాత్ || 15 ||

జ్ఞానం నాంతఃకరణరహితం విద్యతేఽస్మద్విధానాం
త్వం చాత్యంతం సకలకరణాగోచరత్వాదచింత్యః |
ధ్యానాతీతస్త్వమితి న వినా భక్తియోగేన లభ్య-
-స్తస్మాద్భక్తిం శరణమమృతప్రాప్తయేఽహం ప్రపన్నః
|| 16 ||

హార్దం హంతి ప్రథమముదితా యా తమః
సంశ్రితానాం

సత్త్వోద్వేకాత్తదను చ రజః కర్మయోగక్రమేణ |

స్వభ్యస్తా చ ప్రథయతితరాం సత్త్వమేవ ప్రపన్నా
నిర్వాణాయ వ్రజతి శమినాం తేఽర్క భక్తిస్త్రయీవ
|| 17 ||

తామాసాద్య శ్రియమివ గృహే కామధేనుం ప్రవాసే
ధ్వాంతే భాతిం ధృతిమివ వనే యోజనే
బ్రహ్మనాడిం |

నావం చాస్మిన్విషమవిషయగ్రాహసంసారసింధౌ
గచ్ఛేయం తే పరమమమృతం యన్న శీతం న
చోష్ణం || 18 ||

అగ్నిషోమావఖిలజగతః కారణం తౌ మయూఖైః
సర్గాదానే సృజసి భగవన్త్రాసవృద్ధిక్రమేణ |
తావేవాంతర్విషువతి సమౌ జుహ్వాతామాత్మవహ్నౌ
ద్వావప్యస్తం నయసి యుగపన్ముక్తయే భక్తిభాజాం
|| 19 ||

స్థూలత్వం తే ప్రకృతిగహనం వైవ లక్ష్యం హ్యనంతం
సూక్ష్మత్వం వా తదపి సదసద్వ్యక్త్యభావాదచింత్యం
|

ధ్యాయామీత్థం కథమవిదితం

త్వామనాద్యంతమంత-

-స్తస్మాదర్క ప్రణయిని మయి స్వాత్మనైవ ప్రసీద ||

20 ||

యత్తద్వేద్యం కిమపి పరమం శబ్దతత్త్వం త్వమంత-

-స్తత్సద్వ్యక్తిం జిగమిషు శనైర్లాతి మాత్రా కలాః ఖే |

అవ్యక్తేన ప్రణవవపుషా బిందునాదోదితం స-

-చ్ఛబ్దబ్రహ్మోచ్ఛరతి కరణవ్యంజితం వాచకం తే ||

21 ||

ప్రాతఃసంధ్యారుణకిరణభాగృజ్మయం రాజసం య-

-న్మధ్యే చాపి జ్వలదివ యజుః శుక్లభాః సాత్త్వికం

వా |

సాయం సామాస్తమితకిరణం యత్తమోల్లాసి రూపం

సాహ్నః సర్గస్థితిలయవిధావాక్యతిస్తే త్రయీవ || 22

||

యే పాతాలోదధిమునినగద్వీపలోకాధిబీజ-

-చ్ఛందోభూతస్వరముఖనదత్సప్తసప్తిం ప్రపన్నాః |

యే చైకాశ్వం నిరవయవవాగ్భావమాత్రాధిరూఢం
తే త్వామేవ స్వరగుణకలావర్జితం యాంత్యనశ్వం
|| 23 ||

దివ్యం జ్యోతిః సలిలపవనైః పూరయిత్వా త్రిలోకీ-
-మేకీభూతం పునరపి చ తత్సారమాదాయ గోభిః |
అంతర్లీనో విశసి వసుధాం తద్గతః సూయసేఽన్నం
తచ్చ ప్రాణాంస్త్వమితి జగతాం ప్రాణభృత్సూర్య
ఆత్మా || 24 ||

అగ్నిషోమౌ ప్రకృతిపురుషౌ బిందునాదౌ చ నిత్యౌ
ప్రాణాపానావపి దిననిశే యే చ సత్యాన్యతే ద్వే |
ధర్మాధర్మౌ సదసదుభయం యోఽంతరావేశ్య
యోగీ

వర్తేతాత్మన్యపరతమతిర్నిర్గుణం త్వాం విశేత్సః ||
25 ||

గర్భాధానప్రసవవిధయే సుప్తయోరిందుభాసౌ
సాపత్న్యేనాభిముఖమివ ఖే కాంతయోర్మధ్యసంస్థః
|

ద్యావాపృథ్వీర్వదనకమలే గోముఖైర్బోధయిత్వా
పర్యాయేణాపిబసి భగవన్ షడ్రసాస్వాదలోలః || 26

||
సోమం పూర్ణామృతమివ చరుం తేజసా
సాధయిత్వా

కృత్వా తేనానలముఖజగత్తర్పర్ణం వైశ్వదేవం |
ఆమావస్యం విఘ్నసమివ ఖే తత్కలాశేషమశ్నన్
బ్రహ్మాండాంతర్గృహపతిరివ స్వాత్మయాగం కరోషి ||
27 ||

కృత్వా నక్తందినమివ జగద్బీజమావ్యక్తికం య-
-త్తత్రైవాంతర్దినకర తథా బ్రాహ్మమన్యత్తతోఽల్పం |
దైవం పితృం క్రమపరిగతం మానుషం చాల్పమల్పం
కుర్వన్కుర్వన్కులయసి జగత్పంచధావర్తనాభిః ||
28 ||

తత్త్వాలోకే తపన సుదినే యే పరం సంప్రబుద్ధాః
యే వా చిత్తోపశమరజనీయోగనిద్రాముపేతాః |
తేఽహోరాత్రోపరమపరమానందసంధ్యాసు సౌరం

భిత్త్వా జ్యోతిః పరమపరమం యాంతి

నిర్వాణసంజ్ఞం || 29 ||

ఆబ్రహ్మాదం నవమివ జగజ్జంగమస్థావరాంతం

సర్గే సర్గే విస్సుజసి రవే గోభిరుద్రిక్తసోమైః |

దీప్తైః ప్రత్యాహరసి చ లయే తద్యథాయోని భూయః

సర్గాంతాదౌ ప్రకటవిభవాం దర్శయన్తశ్చిలీలాం ||

30 ||

శ్రిత్వా నిత్యోపచితముచితం బ్రహ్మతేజః ప్రకాశం

రూపం సర్గస్థితిలయముచా సర్వభూతేషు మధ్యే |

అంతేవాసిష్ఠివ సుగురుణా యః పరోక్షః ప్రకృత్యా

ప్రత్యక్షోఽసౌ జగతి భవతా దర్శితః స్వాత్మనాత్మా

|| 31 ||

లోకాః సర్వే వపుషి నియతం తే స్థితాస్త్యం చ తేషా-

-మేకైకస్మిన్యగపదగుణో విశ్వహేతోర్గుణీవ |

ఇత్థంభూతే భవతి భగవన్న త్వదన్యోఽస్మి సత్యం

కిం తు జ్ఞాస్త్యం పరమపురుషోఽహం ప్రకృత్యైవ

చాజ్ఞః || 32 ||

సంకల్పేచ్ఛాద్యఖిలకరణప్రాణవాణ్యో వరేణ్యాః

సంపన్నా మే త్వదభినవనాజ్ఞన్మ చేదం శరణ్యం |

మన్యే చాస్తం జిగమిషు శనైః పుణ్యపాపద్వయం త-

-ద్భక్తిశ్రద్ధే తవ చరణయోరన్యథా నో భవేతాం || 33

||

సత్యం భూయో జననమరణే త్వత్ప్రపన్నేషు న స్త-

-స్తత్రాప్యేకం తవ నుతిఫలం జన్మ యాచే తదిత్థం |

త్రైలోక్యేశః శమ ఇవ పరః పుణ్యకాయోఽప్యయోనిః

సంసారాబ్ధౌ ప్లవ ఇవ జగత్తారణాయ స్థిరః స్యాం ||

34 ||

సౌషుంణేన త్వమమృతపథేనైత్య శీతాంశుభావం

పుష్టాస్యగ్రే సురనరపితౄన్ శాంతభాభిః కలాభిః |

పశ్చాదంభో విశసి వివిధాశ్చౌషధీస్తద్గతోఽపి

ప్రీణాస్యేవం త్రిభువనమతస్థే జగన్నిత్రతార్క || 35

||

మందాక్రాంతే తమసి భవతా నాథ దోషావసానే

నాంతర్లీనా మమ మతిరియం గాఢనిద్రాం జహాతి |

తస్మాదస్తంగమితతమసా పద్మినీవాత్మభాసా

సారీత్యేషా దినకర పరం నీయతామాశు బోధం ||

36 ||

యేన గ్రాసీకృతమివ జగత్సర్వమాసీత్తదస్తం

ధ్వాంతం నీత్వా పునరపి విభో తద్దయాఘ్రాతచిత్తః

|

ధత్సే నక్తందినమపి గతీ శుక్లకృష్ణే విభజ్య

త్రాతా తస్మాద్భవ పరిభవే దుష్కృతే మేఽపి భానో

|| 37 ||

ఆసంసారోపచితసదసత్కర్మబంధాశ్రితానా-

-మాధివ్యాధిప్రజనమరణక్షుత్పిషాసార్దితానాం |

మిథ్యాజ్ఞానప్రబలతమసా నాథ చాంధీకృతానాం

త్వం నస్త్రాతా భవ కరుణయా యత్ర తత్ర స్థితానాం

|| 38 ||

సత్యాసత్యస్థలితవచసాం శౌచలజ్ఞోజ్ఞితానా-

-మజ్ఞానానామఫలసఫలప్రార్థనాకాతరాణాం |

సర్వావస్థాస్వఖిలవిషయాభ్యస్తకౌతూహలానాం

త్వం నస్త్రాతా భవ పితృతయా భోగలోలార్భకాణాం

|| 39 ||

యావద్దేహం జరయతి జరా నాంతకాదేత్య దూతీ

నో వా భీమస్త్రిఫణభుజగాకారదుర్వారపాశః |

గాఢం కంఠే లగతి సహసా జీవితం లేలిహాన-

-స్తావద్భక్తాభయద సదయం శ్రేయసే నః ప్రసీద ||

40 ||

విశ్వప్రాణగ్రసనరసనాటోపకోపప్రగల్భం

మృత్యోర్వక్త్రం దహననయనోద్దామదంష్ట్రాకరాలం |

యావదృష్ట్యా వ్రజతి న భియా పంచతామేష

కాయ-

-స్తావన్నిత్యామృతమయ రవే పాహి నః

కాందిశీకాన్ || 41 ||

శబ్దాకారం వియదివ వపుస్తే యజుఃసామధాంసః

సప్తచ్ఛందాంస్యపి చ తురగా ఋజ్మయం మండలం

చ |

ఏవం సర్వశ్రుతిమయతయా మద్దయానుగ్రహోద్వా

క్షీప్రం మత్తః కృపణకరుణాక్రందమాకర్ణయేమం ||

42 ||

నాశం నాస్మచ్ఛరణశరణా యాంత్యపి గ్రస్యమానా
దేవైరిత్థం సితమివ యశో దర్శయన్స్వం త్రిలోక్యాం
|

మన్యే సోమం క్షతతనుమమాగర్భవృద్ధ్యా వివస్వన్
శుక్లచ్ఛాయాం నయసి శనకైః స్వాం

సుషుంణాంశుభాసా || 43 ||

ఆస్తాం జన్మప్రభృతి భవతః సేవనం తద్ధి లోకే

వాచ్యం కేనాపరిమితఫలం భుక్తిముక్తిప్రకారం |

జ్యోతిర్మాత్రం స్మృతిపథమితో జీవితాంతేఽపి భాస్వ-
-న్నిర్వాణాయ ప్రభవసి సతాం తేన తే కః

సమోఽన్యః || 44 ||

అప్రత్యక్షత్రిదశభజనాద్యత్పరోక్షం ఫలం త-

-త్సంసాం యుక్తం భవతి హి సమం కారణేనైవ
కార్యం |

ప్రత్యక్షస్త్వం సకలజగతాం యత్సమక్షం ఫలం మే

యుష్మద్భక్తేః సముచితమతస్తత్తు యాచే యథా
త్వాం || 45 ||

యే చారోగ్యం దిశతి భగవాన్సేవితోఽప్యేవమాహు-
-స్తే తత్త్వజ్ఞా జగతి సుభగా భోగయోగప్రధానాః |
భుక్తేర్ముక్తేరపి చ జగతాం యచ్చ పూర్ణం సుఖానాం
తస్యాన్యోఽర్కాదమృతవపుషః కో హి నామాస్తు
దాతా || 46 ||

హిత్యా హిత్యా గురుచపలతామప్యనేకాన్నిజార్థా-
-న్యైరేకార్థీకృతమివ భవత్సేవనం మత్ప్రియార్థం |
తేషామిచ్ఛాన్యుపకృతిమహం స్వేంద్రియాణాం
ప్రియాణా-

-మాదౌ తస్మాన్మమ దినపతే దేహి తేభ్యః ప్రసాదం
|| 47 ||

కిం తన్నామోచ్చరతి వచనం యస్య నోచ్ఛరకస్త్వం
కిం తద్వాచ్యం సకలవచసాం విశ్వమూర్తే న
యత్త్వం |

తస్మాదుక్తం యదపి తదపి త్వన్నతౌ భక్తియోగా-
-దస్మాభిస్తద్భవతు భగవంస్త్వత్ప్రసాదేన ధన్యం ||

48 ||

యా పంథానం దిశతి శిశిరాద్యుత్తరం దేవయానం
యా వా కృష్ణం పితృపథమథో దక్షిణం ప్రావృడాద్యం
|

తాభ్యామన్యా విషువదభిజిన్మధ్యమా కృత్యశూన్యా
ధన్యా కాశ్చిత్ప్రకృతిపురుషావంతరా మేఽస్తు వృత్తిః
|| 49 ||

స్థిత్యా కించిన్మన ఇవ పిబన్సేతుబంధస్య మధ్యే
ప్రాప్యోపేయం ధృవపథమథో వ్యక్తముద్దాల్య తాలు |

సత్యాదూర్ధ్వం కిమపి పరమం వ్యోమ

సోమాగ్ని శూన్యం

గచ్ఛేయం త్వాం సురపితృగతీ చాంతరా

బ్రహ్మభూతః || 50 ||

సర్వాత్మత్వం సవితురితి యో

వాఙ్మనఃకాయబుద్ధ్యా

రాగద్వేషోపశమసమతాయోగమేవారురుక్షుః |

ధర్మాధర్మగ్రసనరశనాముక్తయే యుక్తియుక్తాం

స శ్రీసాంబః స్తుతిమితి రవేః స్వప్రశాంతాం చకార ||

51 ||

భక్తిశ్రద్ధాద్యఖిలతరుణీవల్లభేనేదముక్తం

శ్రీసాంబేన ప్రకటగహనం స్తోత్రమధ్యాత్మగర్భం |

యః సావిత్రం పఠతి నియతం స్వాత్మవత్సర్వలోకా-

-న్పశ్యన్సోఽంతే వ్రజతి శుకవన్మండలం

చండరశ్మేః || 52 ||

ఇతి పరమరహస్యశ్లోకపంచాశదేషా

తపననవనపుణ్యా సాగమబ్రహ్మచర్చా |

హరతు దురితమస్మద్వర్ణితాకర్ణితా వో

దిశతు చ శుభసిద్ధిం మాతృవద్భక్తిభాజాం || 53

||

శ్రీస్వాత్మసంవిదభిన్నరూపశివార్పణమస్తు |

సమాప్తం చేదం సాంబపంచాశికాశాస్త్రం ||

ఇతి సాంబప్రణీతా సాంబపంచాశికా సంపూర్ణా ||

